

Anmälan av statsrådet Erik Slottner till konstitutionsutskottet

I vårändringsbudgeten 2023 gick regeringen ut med extra stöd till aktörer i civilsamhället som främjar konsumenterna. Finansminister Svantesson och konsumentminister Slottner skrev i ett gemensamt debattinlägg i Expressen den 24 mars:

"Inflationens påverkan på hushållens ekonomi illustrerar tydligt behovet av åtgärder riktade till konsumenter ... Regeringen vill öka stödet till aktörer i civilsamhället som på olika sätt främjar konsumenters intressen. Att stödja ideella krafter är en viktig åtgärd eftersom dessa redan har etablerade nätverk och ofta utgör naturliga mötesplatser för människor i behov av hjälp."

Det var ett kraftfullt erkännande av civilsamhället och konsumentrörelsen. Sveriges Konsumenter samlar 21 medlemsorganisationer som alla på olika sätt verkar för konsumenterna. Det statliga stödet är nödvändigt. Att som oberoende konsumentorganisation liera sig med sponsorer kan vara komplicerat eller rent av omöjligt ur ett trovärdighetsperspektiv. Det gör det statliga anslaget extra viktigt. Både Norge och Danmark ger betydligt högre statliga bidrag till sina nationella konsumentorganisationer.

Ett halvår efter regeringens hyllning av civilsamhället, var regeringens besked det rakt motsatta då man i budgetpropositionen ströp anslaget. 2023 var anslaget 14,5 miljoner. År 2024 föreslogs det mer än halveras – till 7 miljoner – för att sedan strypas helt 2026.

Civilutskottet skriver i sitt betänkande 2023/24:CU1:

"Utskottet konstaterar att det i årets budgetproposition saknas en redovisning av resultatet och en bedömning av måluppfyllelsen när det gäller de statsbidrag som Konsumentverket förmedlar till organisationer (anslaget 2:4 Åtgärder på konsumentområdet). Förra året fanns det en sådan redovisning i avsnitt 4.3.5. Utskottet noterar att anslaget höjdes med 1 miljon kronor i vårändringsbudgeten (prop. 2022/23:99, bet 2022/23:FiU:21, rskr 2022/23:254). I årets budgetproposition föreslår regeringen att anslaget avvecklas för att finansiera myndigheternas kärnuppgifter."

Vi socialdemokrater skriver i vårt särskilda yttrande till betänkandet:

"Avslutningsvis vill vi tillägga följande. Som utskottet konstaterar i avsnittet Regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 18 saknas det i budgetpropositionen en redovisning av resultatet och en bedömning av måluppfyllelsen när det gäller de statsbidrag som Konsumentverket förmedlar till organisationer (anslaget 2:4 Åtgärder på konsumentområdet).

Avsaknaden av en resultatredovisning av statsbidragen är anmärkningsvärd, eftersom det är en uppgift för regeringen att redovisa resultaten av insatser i förhållande till de av riksdagen beslutade målen. Detta har nyligen bekräftats och klargjorts av finansministern i ett frågesvar (se fr. 2023/24:293). Att någon resultatredovisning inte har gjorts i detta fall kan inte anses vara förenligt med budgetlagens intentioner."

Utdrag ur PM från civilutskottets kansli ("Kansliets iakttagelser när det gäller regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik i budgetpropositionen för 2024"):

"Enligt 10 kap. 3 § budgetlagen (2011:203) ska regeringen i budgetpropositionen lämna en redovisning av de resultat som har uppnåtts i verksamheten i förhållande till de mål som riksdagen har beslutat.

I utskottens uppgifter ingår att följa upp och utvärdera riksdagsbeslut (4 kap. 8 § regeringsformen). Som en del i utskottens uppföljning ingår att behandla den resultatinformation som regeringen presenterar. Riksdagen har beslutat om riktlinjer för bl.a. den löpande uppföljningen av regeringens resultatredovisning (framst. 2005/06:RS3, bet. 2005/06:KU21, rskr. 2005/06: 333–335). Av riktlinjerna framgår att riksdagen beställer och tar emot information om resultatet av statens verksamhet. Ett centralt dokument i mål- och resultatdialogen mellan riksdagen och regeringen är utskottens budgetbetänkanden. Där har utskotten möjlighet att ta ställning till de resultat som regeringen redovisar i förhållande till de mål som riksdagen har beslutat och de medel som riksdagen har anslagit. I riktlinjerna betonas att det är viktigt att alla utskott granskar den resultatinformation som regeringen lämnar i budgetpropositionen. Det pekas också på att regeringen på ett bättre sätt måste leva upp till riksdagens önskemål om fördjupad resultatredovisning. Detta är nödvändigt för att dialogen mellan riksdag och regering ska kunna fortsätta."

Det riksdagsbundna målet för området Konsumentpolitik är väl fungerande konsumentmarknader och en miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar konsumtion.

Det är besvärande att regeringen inte redovisar resultat och bedömning av måluppfyllelse för de statsbidrag som Konsumentverket förmedlar till organisationer, när regeringen föreslår att desamma helt ska strypas. Det kan inte anses vara god sed.

I ljuset av att regeringen bara några månader före detta besked hyllade samma organisationer, väcks frågan: Vad är det som har hänt det senaste halvåret som motiverar en så radikal omläggning så att ett behov av ökat stöd plötsligt omvandlas till inget behov alls?

Sett ur konsumenternas perspektiv har absolut ingenting hänt. Inflationen fortsätter att driva upp priserna. Bedrägerierna mot framför allt äldre fortsätter. Samtidigt ska vi alla ställa om till en hållbar konsumtion. Eftersom väldigt många lagar på konsumentområdet fattas i EU behövs en stark konsumentröst där. Det handlar om människors pengar, hälsa och integritet. Därför är Sveriges Konsumenters europeiska arbete och medlemskap i den europeiska konsumentrörelsen mycket viktigt.

Att regeringen inte ens vill resultatredovisa när en sådan dramatisk omläggning av politiken genomförs är besvärande och inte i linje med intentionerna i budgetlagen. Regeringens agerande försvårar avsevärt riksdagens arbete och den transparens kring rikets budget som anstår både riksdagens och regeringens överväganden.

Med anledning av ovanstående vore det bra om konstitutionsutskottet kan granska det inträffade i allmänhet och statsrådet Erik Slottners tjänsteutövning ifråga om detta i synnerhet.

Laila Naraghi
Riksdagsledamot (S)
Civilutskottet